

МЦПД

Міжнародний
Центр
Перспективних
Досліджень

01001, Україна, м. Київ, вул. Інститутська, 14, офіс 10
Тел. (044) 279-88-23 | office@icps.kiev.ua | www.icps.com.ua

Inside Ukraine

**20 лютого 2015 року
№43**

Зміст

Державні рішення	1
Мінськ-2: що далі?	1
Відсутність взаємодії між депутатами та Президентом у судовій реформі.....	3
Економічна ситуація	5
Допомога МВФ дозволить уникнути дефолту	5
Бюджет 2015 — версія 2.0	6
Нафтогазовий сектор: вимоги МВФ, резервний фонд і реальність	7
Політична конкуренція	9
Президент намагається посилити свій вплив в регіонах	9
Нові виклики для «Опозиційного блоку»	10

Державні рішення

Наполягаючи у Мінську на відтермінуванні припинення вогню, Росія сподівалася, що за цей час бойовикам вдасться захопити Дебальцеве, але українські військові втримали місто. 15 лютого 2015 року принесло зменшення інтенсивності обстрілів по більшості лінії фронту, але не біля Маріуполя та Дебальцевого. Біля останнього значне угруповання українських військ потрапило у критичну ситуацію, що зрештою призвело до його відводу з плацдарму.

Москва прагне повторити події кінця серпня 2014 року, коли українські війська були оточені російськими біля Іловайська, в Києві відбувся парад до Дня незалежності, а українське військове командування до останнього заперечувало критичність ситуації. Цього разу оточення українських військових у Дебальцевому співпало з офіційним вшануванням річниці розстрілів на Майдані. Росія хоче використати цей символізм, щоб масові протести розхитали президентську владу в Україні. Єдиним способом не допустити цього сценарію були організація безпечного виходу українських військових з оточення і негайні вимоги України до

міжнародної спільноти посилити санкції проти Росії як сторони, яка відкрито порушує мінські домовленості.

Від Києва очікується чітка стратегія, як буде діяти Україна після зриву Мінську-2. Воєнний стан, про можливе введення якого говорив Петро Порошенко, не змінить докорінно ситуацію. Українське суспільство потрібно привчати до думки, що конфлікт довготривалий. У цих умовах необхідно популяризувати армію, збільшувати власне військове виробництво, боротися з корупцією при державних закупівлях і удосконалювати кадрову політику в Міноборони. Водночас збільшення військових витрат не має стати перешкодою у розвитку економіки та проведенні реформ.

Неможливість узгодити ключові документи в рамках судової реформи свідчить про відсутність командної гри між президентською адміністрацією та депутатами. Неврахування критики експертів і намагання поспіхом ухвалювати документи після того, як місяцями нічого не робилося, підриває довіру суспільства до теми реформ.

Мінськ-2: що далі?

Домовленості, підписані минулого тижня у Мінську, не принесуть ні миру, ні повного припинення вогню. Деескалація ситуації не в інтересах Кремля, а постійне відтерміну-

Кремль не зацікавлений у деескалації на Донбасі

вання заходів у межах плану (повне припинення вогню лише через три дні після підписання, встановлення контролю України над українсько-російським кордоном лише до кінця 2015 року) свідчить про намагання Москви спочатку затягнути, а потім і зовсім зірвати виконан-

ня мирних домовленостей. Водночас подібні дії лише сприятимуть консолідації Заходу навколо України.

Час грає проти Росії, оскільки низькі ціни на нафту, санкції та необхідність витратити ресурси на підживлення конфлікту на Донбасі виснажують її економічно. Усвідомлюючи це, Владімір Путін буде грати на випередження, щоб досягти свого: федералізації та нейтралітету України. Таким чином, відносно затишшя закінчиться ще швидше, а режим припинення вогню порушуватиметься ще частіше, ніж це було після домовленостей у вересні 2014 року.

Хоча Мінськ-2 і не принесе повного припинення вогню, зменшення інтенсивності обстрілів дозволить Україні перегрупувати власні сили. За цей час важливо не допустити великих людських втрат, провести якісну мобілізацію, вирішити питання забезпечення сучасним озброєнням (як завдяки міжнародним партнерам, так і через використання власних виробничих потужностей і стимулювання розвитку технологій).

Зменшення інтенсивності обстрілів потрібно використати для збільшення обороноздатності

Про нежиттєздатність других мінських домовленостей свідчить відразу кілька факторів. По-перше, документ містить багато розмитих формулювань, які дають можливість обом сторонам довільно інтерпретувати його положення. По-друге, моніторинг за режимом припинення вогню покладено на ОБСЄ, хоча минулої осені вона не справилася з цією функцією, а в українському суспільстві все більше говорять про проросійську заангажованість цієї організації. По-третє, проросійські сепаратисти не будуть першими відводити артилерію від межі зіткнення, а односторонні дії України у цьому напрямку знову призведуть до збільшення території, підконтрольної сепаратистам. По-четверте, мінські домовленості виносять за дужки питання Криму, що не може влаштувати Україну. В решті решт, Комплекс заходів з виконання мінських домовленостей не містить чітких вимог щодо Росії, яка наполягає на своїй ролі як посередника з сепаратистами, а не повноцінної сторони конфлікту.

Крихкість мінських домовленостей вимагає від українського уряду негайно розробити

план Б — довгострокову стратегію, яким чином буде використано зменшення інтенсивності вогню і які кроки здійснить Київ після того, як Росія та сепаратисти продовжать наступ.

14 лютого 2015 року Петро Порошенко заявив, що «якщо не буде миру, військовий стан буде запроваджений по всій країні, а не лише в Донецьку та Луганську». Водночас посилювати обороноздатність потрібно і без запровадження воєнного стану. Передусім, це стосується викорінення корупції у Міністерстві оборони та Генштабі, проведенні якісної мобілізації, орієнтованої на військових спеціалістів і мотивованих людей, та популяризації військової служби в країні.

Мілітаризація може дати поштовх для економіки в умовах кризи, особливо враховуючи кількість підприємств військово-промислового комплексу в Україні та робочі місця, які вони можуть забезпечити. За заявами представників Міноборони, у бюджеті-2015 третину витрат відомства (14 млрд. грн.) планується використати на розвиток озброєння. Водночас збільшення військового бюджету потребує посилення контролю за його використанням і викорінення корупції у державних закупівлях.

Враховуючи, що конфлікт переростає у довгостроковий і може тривати не один рік, суспільство має навчитися жити в умовах війни та постійної загрози. Хорошим прикладом для цього є Ізраїль, де на високому рівні побудована система цивільної оборони та попередження терористичних атак.

Крім того, у цій країні при мобілізації намагаються групувати солдатів по здібностях і інтересах. У результаті громадяни, які разом проходили військову службу, часто розпочинають бізнес і запускають спільні стартапи, зокрема у сфері радіоелектроніки та інформаційних технологій. Армія є не лише фактором соціалізації, але і розвитку патріотизму та національної ідентичності серед ізраїльської молоді.

Посилювати оборону можна і без введення воєнного стану

Україні корисний досвід Ізраїлю у протидії довгостроковим конфліктам

Відсутність взаємодії між депутатами та Президентом у судовій реформі

Тривала епопея щодо одночасного розгляду двох законопроектів стосовно судової реформи завершилася минулого тижня прийняттям президентського варіанту. Однак, про-

Судова реформа отримала відразу два законопроекти

штовхування президентською адміністрацією свого законопроекту, неврахування критики громадських активістів у кінцевому тексті й обмеженість часу на його вивчення кинули тінь на серйозність намірів Президента зробити судову владу незалежною та змінити саму систему. Протягом року Президент і Прем'єр-міністр неодноразово наголошували на пріоритетності судової реформи, оскільки без неї неможливо реформувати правоохоронні органи, ефективно боротися з корупцією та створити систему стримувань і противаг у трикутнику «Президент-прем'єр-парламент». 2014-ий рік продемонстрував, що відсутність змін у судовій владі не дозволить покарати винних у злочинах на Майдані, розкраданні коштів минулою та нинішньої владою та провальних операціях у рамках АТО, які призвели до значних людських жертв з українського боку.

Правильні по тональності обіцянки урядовців так і залишилися порожніми деклараціями. Єдиним напрацюванням у судовій реформі стало прийняття закону «Про відновлення довіри до судової гілки влади» ще у квітні 2014 року, але через супротив суддів і незацікавленість політиків у незалежності судів результатів він не приніс.

Хоча розробка президентського законопроекту йшла повільно, його розгляд у парламенті прискорили

Хоча на написання відповідних законопроектів був цілий рік, у Верховну Раду його подавали поспіхом. Таким чином, ні експерти Головного управління парламенту, ні громадські активісти не мали фізичної можливості детально ознайомитися із 150-сторінковим докумен-

том. Водночас, навіть ті зауваження, які були висловлені деякими депутатами й експертами, були проігноровані.

Ще у грудні 2014 року розпочалося змагання між президентською адміністрацією та депутатами, при якому кожна зі сторін хотіла перехопити ініціативу у реалізації судової реформи. 17 грудня 2014 року депутатська група на чолі з Оксаною Сироїд реєструє законопроект №1497 «Про судоустрій і статус суддів», розроблений спільно з експертами Реанімаційного пакету реформ (РПР). 26 грудня 2014 року президентська адміністрація реєструє законопроект №1656 «Про забезпечення права на справедливий суд», розроблений Радою з питань судової реформи при Президентові України, у яку ввійшли міжнародні експерти та професійні судді.

Вже 27 грудня 2014 року президентський проект закону був розглянутий профільним комітетом, тоді як на депутатський документ часу не знайшлося. Автори законопроекту №1497 нарікають, що документ, напрацьований президентською адміністрацією, не був зареєстрований як альтернативний, хоча він надійшов пізніше і має той же предмет регулювання. Відповідальність за подібні маніпуляції вони покладають на апарат Верховної Ради.

Маніпуляції парламентського комітету та апарату із двома законопроектами

Після того, як громадські активісти розпочали критикувати законопроект №1656 за збільшення впливу Президента на судову владу, 13 січня 2015 року було прийнято компромісне рішення прийняти обидва законопроекти за основу у першому читанні. Очікувалося, що до другого читання вдасться узгодити основні положення, які викликали критику, але 12 лютого 2015 року Верховна Рада швидко проголосувала за президентський текст.

При цьому, «Самопоміч» і Радикальна партія, які входять в коаліцію, показово не підтримали цей законопроект. Подібні підходи до прошов-

хування законодавчих ініціатив можуть вбити клин у стосунках Президента й окремими членами коаліції та негативно впливатимуть на стійкість парламентської більшості.

Подібні підходи негативно впливатимуть на стійкість більшості

Ключовим аспектом критики законопроекту №1656 є збільшення функцій Президента, який відтепер має право не лише утворювати та реорганізовувати, але й ліквідувати суди, а також переводити суддів у суди нижчого рівня (це збільшує можливості тиску на нелояльних суддів). Натомість громадські активісти наполягали, щоб вплив на кар'єру суддів мала тільки Рада суддів України. Президент також отримує такі рутинні обов'язки як підпис посвідчення суддів і прийняття присяги, що знову ж таки може сповільнити роботу системи та дати додаткові важелі впливу на окремих суддів. Автори депутатського законопроекту

безуспішно наполягали на поступовій ліквідації господарських судів у зв'язку з корупцією й утворенням Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії суддів замість Вищої кваліфікаційної комісії суддів. Негативно були сприйняті положення президентського законопроекту щодо запровадження кваліфікаційних класів суддів, нечіткість процедури дисциплінарного провадження, надто велика кількість рівнів суддівського самоврядування, відсутність змін у Вищій раді юстиції та механізмів електронного судочинства.

Критика закону стосується збільшення впливу Президента на суддівську кар'єру

Загалом з понад 3000 поправок у фінальному тексті президентського законопроекту частково чи повністю було враховано не більше 300, але і вони стосувалися переважно технічних деталей, а не положень, які стали основним джерелом громадської критики.

Економічна ситуація

Україна отримає нову кредитну програму від МВФ у розмірі 17,5 млрд. дол. на чотири роки, яка замінить програму stand by. Це дозволить уникнути дефолту, але отримання всього розміру допомоги вимагатиме від уряду реалізації реформ, особливо у фіскальній політиці, енергетиці, дерегуляції та боротьбі з корупцією.

Уряд вніс проект змін до державного бюджету, який враховує домовленості з МВФ, але не відповідає нинішній економічній ситуації. За-

вищені показники надходжень, необґрунтовані видатки та перспектива великих емісій, які пришвидшать інфляцію, становлять загрозу виконання бюджету-2015.

МВФ пропонує покращити корпоративне управління НАК «Нафтогаз України» замість його реорганізації з відокремленням чотирьох самостійних підприємств. Створення стратегічного резервного фонду енергоресурсів вимагає спеціального законодавства та координації управлінських рішень в енергетичному секторі.

Допомога МВФ дозволить уникнути дефолту

12 лютого 2015 року Україна підписала меморандум з МВФ про виділення кредитної програми в рамках «Механізму розширеного кредитування» (ЕЕФ) в розмірі 17,5 млрд. дол. Підписання нового договору з МВФ відкриває для України можливість залучення коштів від інших міжнародних організацій і держав. За попередніми оцінками, загальна сума залучених коштів (окрім власне коштів МВФ) може скласти понад 22 млрд. дол.

Допомога МВФ дасть можливість залучати кошти у інших міжнародних донорів

Отримання допомоги від МВФ знімає з порядку денного питання про можливий дефолт України в 2015 році та нестачу валютної ліквідності. Відповідно, це сприятиме стабілізації економічної ситуації в короткостроковому періоді. Проте важливим фактором стабілізації є припинення військових дій на Сході України. У випадку ескалації конфлікту обіцяних коштів може не вистачити для забезпечення стабільності курсу гривні.

Основна вимога, яку висуває МВФ в обмін на виділення коштів — подальше проведення економічних реформ, які повинні забезпечити від-

новлення економічного зростання. МВФ очікує реформи в таких сферах: фіскальна політика, енергетичний сектор, боротьба з корупцією, управління економікою (дерегуляція та демонополізація), оптимізація та скорочення державних видатків. МВФ також наполягає на збільшенні до 3% ВВП видатків на інвестиції, скорочення апарату державних чиновників, скороченні і ліквідації так званих спеціальних пенсій, покращення системи адміністрування податків.

Основна вимога МВФ — економічні реформи

Зокрема, у фіскальній сфері очікується перегляд дефіциту держбюджету в бік збільшення (від 3,7% ВВП до 4,0%). Основна причина — надання пільг малозабезпеченим громадянам, що обумовлено зростанням комунальних платежів. Також очікується посилення прогресивного характеру оподаткування доходів фізичних осіб.

В контексті грошово-кредитної політики очікується подальше застосування гнучкого курсоутворення. Реформи у фінансовому секторі мають бути спрямовані на посилення банківської системи. В енергетичній сфері Україна зобов'язується поступово підвищувати тарифи на газ та опалення для населення та провести реструктуризацію «Нафтогазу». Вказані заходи

повинні забезпечити бездефіцитну роботу «Нафтогазу» та рівень інфляції нижче 10%.

Перший транш в рамках нової програми Україна зможе отримати тільки після перегляду державного бюджету. При цьому, Мінфін очікує, що сума першого траншу буде значною — більше 10 млрд. дол. Зазначимо, що поки не існує графіка отримання коштів, тому питання про те, коли саме і в яких обсягах надходять кошти в Україну, залишається відкритим.

Графіка отримання коштів поки що немає

Нагадаємо, що в рамках програми stand-by було передбачено виділення Україні 17,1 млрд. дол. протягом двох років. Україна отримала перший і другий транш кредиту у розмірі 3,1 млрд. дол. і 1,4 млрд. дол. відповідно. Восени уряд України звернувся з проханням об'єднати два наступних транші і видати їх достроково до кінця 2014 року. Однак кошти так і не надійшли.

Україна може не отримати весь обсяг фінансування, передбачений «Механізмом розширеного кредитування», як це сталося з попередньою програмою stand-by. Основні побоювання викликають можливості уряду реалізувати досить жорсткі вимоги МВФ в контексті проведення реформ.

Бюджет 2015 — версія 2.0

15 лютого 2015 року уряд вніс на розгляд Верховної Ради зміни до Державного бюджету на 2015 рік, які базуються на попередніх домовленостях між Україною та МВФ.

Попри експертну критику податкових і бюджетних ініціатив уряду наприкінці 2014 року, зміни до бюджету на 2015 рік ніяк не вирішують проблему завищених бюджетних надходжень і необґрунтованих видатків. Для прикладу, зміни передбачають зростання дохідної частини бюджету до 498 млрд. грн., що на 134,4 млрд. грн. більше ніж у 2014 році. Навіть з урахуванням інфляції у 26% досягнути такого небаченого зростання доходів нереально.

Зміни до бюджету не вирішують проблеми завищених надходжень і необґрунтованих видатків

Додаткові надходження до бюджету плануються за рахунок збільшення ПДВ (на вироблені в Україні товарів — на 4,9 млрд. грн., на ввезені — на 8,9 млрд. грн.), податку на прибуток підприємств — на 2,3 млрд. грн., ввізного мита — на 2,1 млрд. грн., рентної плати — на 9,1 млрд. грн. Це при тому, що у попередній редакції бюджету вже було закладено суттєве зростання доходів у порівнянні з бюджетом 2014 року. Відповідно до інформації Міністерства фінансів, у 2014 році держбюджет отримав 356,9 млрд. грн., що на 17,7 млрд. грн. або на 5,2% більше, ніж у 2013-ому. Це ще раз підтверджує необґрунтованість зростання дохідної частини на 37%.

Бюджетними змінами передбачається скорочення обсягів випуску ОВДП з 31,5 млрд. грн. до 29,7 млрд. грн. Однак, з цієї суми 10,7 млрд. грн. піде на компенсацію збитків від постачан-

ня природного газу в зону АТО. Обґрунтованість даної суми викликає сумніви з огляду на невизначеність меж цієї території.

Внесок прибутку НБУ у бюджет зменшиться з 65,4 млрд. грн. до 60,5 млрд. грн. Для Нацбанку така сума є дуже великою, тому існує ймовірність виконання зобов'язань за рахунок емісії, що знову ж таки призведе до інфляції.

Податкові зміни, прийняті наприкінці 2014 року, не створюють сприятливий клімат для розвитку підприємництва. При плануванні доходів бюджету зупинка економічної діяльності підприємств на сході і, відповідно, зменшення податкових надходжень не враховується. Нереалістичний план надходжень підвищує ризик невиконання бюджету, що може призвести до подальшої девальвації через зростання гривневої емісії.

Передбачається зростання видаткової частини бюджету та кредитування на 35,6 млрд. грн. у зв'язку з девальвацією національної валюти та поточним розвитком економіки. Таке зростання забезпечується за рахунок:

- збільшення видатків, пов'язаних з державним і гарантованим державою боргом, на 21,5 млрд. грн. у зв'язку з девальвацією національної валюти;
- 15,3 млрд. грн. виділяються на забезпечення соціального захисту населення, у тому числі 12,5 млрд. грн. на надання пільг і житлових

Закладені високі прибутки НБУ свідчать про потенційну емісію

Планується збільшення видатків на обслуговування державного боргу та допомогу внутрішнім переселенцям

субсидій населенню на оплату житлово-комунальних послуг та 2,85 млрд. грн. — на надання адресної допомоги особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території та зони АТО;

- 554 млн. грн. — на Міністерство енергетики та вугільної промисловості, у тому числі на реструктуризацію вугільної та торфодобувної промисловості — 353,4 млн. грн. (у зв'язку з відміною субвенції);
- 561 млн. грн. — на Міністерство закордонних справ, у тому числі на функціонування закордонних дипломатичних установ України та розширення мережі власності України для потреб цих установ — 407 млн. грн.;
- майже 1 млрд. грн. — на Міністерство інфраструктури, з яких 700 млн. грн. — на виконання кредитів за борговими зобов'язаннями.

Отже, більшість пропонованих урядом змін до видаткової частини бюджету ніяких суттєвих новацій не несуть. Водночас збільшення фіскального навантаження може призвести до подальшої тінізації економіки і згорання бізнесу.

Проект змін до бюджету не має нічого спільного з реальною економічною ситуацією — за умови спаду реального ВВП на 5,5%, інфляції на рівні 26,5%, підвищення облікової ставки до 19,5% бюджет не вдасться виконати. Єдиним виходом зі складної економічної ситуації та високого рівня бюджетного дефіциту може стати перегляд державних видатків, що допоможе зменшити фіскальний тиск та оптимізувати діяльність органів влади. Проте уряд поки що не готовий до таких змін.

Нафтогазовий сектор: вимоги МВФ, резервний фонд і реальність

На думку експертів МВФ, однією з головних «хвороб» українського бюджету є неефективне витрачання коштів в енергетиці. В результаті перемовин з місією досягнуто домовленості про скорочення фінансування НАК «Нафтогаз» у поточному році з 31,9 млрд. грн. до 29,5 млрд. грн., в той час як у попередні роки монополіст

отримував від держави підтримку на суму понад 110 млрд. грн. щорічно. На практиці зменшення державного фінансування «Нафтогазу» означає підвищення тарифів на газ. Саме ці вимоги й висунуті місією МВФ до українсько-

МВФ вимагає знову підвищити ціни на газ

го уряду: підвищення ціни на блакитне паливо для муніципальних підприємств на 50% та удвічі — для приватних споживачів.

Стосовно структурної зміни НАК «Нафтогаз», схоже, досягнуто компроміс: якщо раніше експерти МВФ заявляли про необхідність його поділу на кілька компаній, то нині в офіційній заяві Фонду мова йде про «покращення корпоративного управління «Нафтогазу». Хоча, згідно з коаліційною угодою, комплексна реорганізація «Нафтогазу» з відокремленням діяльності із видобування, транспортування, зберігання та постачання природного газу запланована на IV квартал 2015 року. Це свідчить, що у короткостроковій перспективі (3-4 роки) міжнародні інвестори та український уряд взагалі відмовилися від поділу нафтогазового монополіста. Таким чином, виконання першого пункту у коаліційній угоді щодо реформування енергетичного сектора відкладається на невизначений термін.

Втім, проблемний «Нафтогаз» із його дефіцитом у 103 млрд. грн., який майже удвічі більший, ніж дефіцит держбюджету України (68 млрд. грн.), неминуче наближає Україну до дефолту. Тому зволікання з його реформуванням або кардинальною трансформацією посилює ризик неплатоспроможності нашої держави, а це означає, що відбудеться знецінення гривні, відтік капіталу, банкрутство підприємств, масове безробіття.

Враховуючи низку негативних факторів для національного газового сектору, уряд прийняв рішення сформувати резервний фонд природного газу та мазуту на суму 1 млрд. дол. через залучення кредитів під держгарантії. Негативні фактори включають відтік інвестицій і згорання діяльності низки газовидобувних приватних компаній через збільшення податкового навантаження минулого року, прогнозовано складний характер майбутніх газових переговорів у тристоронньому форматі Україна-ЄС-Росія, а також можливе наближення військових дій безпосередньо до зони газовидобутку (Харківщина та Дніпропетровщина) у разі ескалації конфлікту на сході. За європейською практикою держава повинна мати резерв стратегічних

енергетичних ресурсів на 90 днів споживання. При цьому, мова не йде виключно про газ або нафту — кожна країна вибирає конкретні обсяги тих або інших продуктів, що забезпечують її життєдіяльність.

Для української держави, яка знаходиться у стані війни зі своїм найбільшим постачальником енергоресурсів (газу, нафти, вугілля, електроенергії та ядерного палива для АЕС) створення резервного фонду енергоресурсів є стратегічним та життєво важливим завданням. Середній показник споживання газу на місяць складає 3,5 млрд. куб. м. (за даними Міненергетики, в 2014 році спожито 42,6 млрд. куб. м. газу). Таким чином, на кошти спеціального резервного фонду уряд може закупити 300-400 млн. куб. м. газу, яких вистачить на забезпечення життєдіяльності країни протягом 4-7 днів. Крім того, виникає запитання, чому не створюється резервний фонд вугілля та нафти. У поточному опалювальному сезоні саме дефіцит вугілля став каталізатором аварійної роботи національної електроенергетики.

Урядова ініціатива зі створення резервного фонду газу та мазуту в нинішніх умовах є своєчасним та необхідним управлінським рішенням. Тому Верховна Рада повинна у короткій перспективі прийняти відповідне законодавство, яке регулюватиме процес створення енергетичних запасів (структура, кількість, обсяги, логістика) та їх використання. До категорії стратегічно важливих енергоресурсів слід віднести природний газ, нафту, нафтопродукти й енергетичне вугілля. Також уряд повинен скористатись періодом падіння світових цін на нафту та природний газ. Використовуючи потужні газосховища, так звані газові хаби,

можна суттєво поповнити стратегічні резерви. У випадку з вугіллям слід враховувати проблематичність і тривалість логістики цього енергопродукту і вже починати накопичувати його на наступний опалювальний сезон. Для цього Україна має необхідну інфраструктуру.

Україні необхідно створити стратегічний резерв енергоресурсів

Нереформований «Нафтогаз» наближає Україну до дефолту

Українська інфраструктура дозволяє створити енергетичні резерви

Політична конкуренція

Петро Порошенко переформатовує керівництво районних державних адміністрацій, оскільки намагається посилити свій політичний вплив напередодні місцевих виборів. Складними в плані кадрової політики залишаються регіони, які є вотчиною впливових регіональних еліт, олігархів чи вимушених партнерів по коаліції. В результаті, адміністрація Президента змушена іти на політичний компроміс та погоджувати кадрові призначення із усіма зацікавленими сторонами.

Децентралізація влади змушує Президента активізувати кадрову політику

Початок арештів та проведення обшуків серед членів команди Віктора Януковича можуть консолідувати, або ж розвалити «Опозиційний блок», який має неоднорідну структуру політичних акціонерів. В першу чергу, розслідування щодо фактів розкрадання державних фінансів чи причетності экс-регіоналів до інших зловживань може пришвидшити темпи формування та представлення громадськості «тіньового уряду». Якщо під час ведення досудових розслідувань будуть порушуватися процедури, а доказова база причетності високопосадовців до зловживань буде неповною, це призведе до актуалізації теми політичних переслідувань і репресій опозиції.

Президент намагається посилити свій вплив в регіонах

Політичні гравці розуміють, що результати місцевих виборів визначають формат децентралізації, а відтак бажають уникати прямих конфліктів в центрі, а також в регіонах по лінії «рада-адміністрація». З іншої боку, компромісні підходи щодо кадрових призначень у регіонах дають певний запас міцності для коаліції та зменшують апетити регіональних еліт, які з

нетерпінням чекають на децентралізацію та фінансову автономію від Києва.

10 та 17 лютого 2015 року Петро Порошенко підписав розпорядження про призначення голів місцевих адміністрацій у Рівненській, Харківській, Полтавській,

Кадрові питання «зависли» в Дніпропетровській, Запорізькій та Одеській областях

Сумській і Миколаївській областях. Загалом було призначено 49 керівників. Фактично, Президент завершив формування виконавчої вертикалі влади на місцях, за винятком Дніпропетровської, Запорізької та Одеської областей.

Дніпропетровську область очолює олігарх Ігор Коломойський, який, власне, і визначає кадрову політику в регіоні. На Дніпропетровщині в 15 із 22 районів досі не призначено керівників місцевих адміністрацій. Подібна ситуація і в Одеській області, яку очолює соратник дніпропетровського олігарха Ігор Палиця.

Ще складніша ситуація в прифронтовій Запорізькій області. Після звільнення голови ОДА Валерія Баранова адміністрація Президента упродовж чотирьох місяців не може заповнити цю вакансію. В області, яка складається із 20 територіальних одиниць, лише в шести адміністраціях призначено керівників.

Деякі регіони повністю віддані під контроль партнерам по коаліції. Як приклад — Київ і Львівська область. Столиця, в силу передвиборчих зобов'язань Порошенка перед Віталієм Кличком, який зняв свою кандидатуру на президентських виборах, практично повністю підпорядковується лідеру партії «УДАР».

Львівську ОДА очолив колишній заступник мера Андрія Садового Олег Синютка. Партія «Самопоміч» повністю визначає кадрову політику в Львівській та частково в Івано-Франківській областях.

Низка областей в Україні характеризується сильним впливом бізнесових еліт, без яких дуже важко контролювати ситуацію на місцях, особливо якщо це стосується кадрових призначень. Серед таких регіонів можна виокремити Закарпаття та Волинь.

На Закарпатті та Волині сильні регіональні еліти

На Закарпатті домінує група братів Балог, які виграли більшість мажоритарних округів в області, а також контролюють практично всі фінансові потоки. На Волині за останні п'ять років політичної гегемонії досягла бізнесова група «Континіум» депутатів Ігоря Єремеева та Степана Івахіва. Волинські депутати зуміли створити свою депутатську групу в парламенті та пролобіювати своїх представників в уряді й інших органах виконавчої влади.

Тому більшість місцевих керівників адміністрацій як на Волині, так і на Закарпатті орієнтуються на представників крупного бізнесу, який визначає і задає тренди в регіональній політиці.

В окремих областях кадрові призначення зайшли в тупик. Потенційні кандидати на посади місцевих адміністрацій не могли пройти традиційні співбесіди і погодження в Кабміні, який блокував призначення в Чернівецькій і Харківській областях. В цих регіонах підтримка та політичний вплив окремих представників «Народного Фронту» є одним із найбільших по Україні.

Харківська та Чернівецька області перебувають в сфері впливу «Народного фронту»

На Буковині найвпливовішою силою є група Арсенія Яценюка. 6 лютого 2015 року в Чернівецькій області головою ОДА було призначено ставленика «Народного Фронту» Олександра Фищука, який відразу заявив, що хоче працювати в районах лише зі своїми перевіреними кадрами. Відтак, цей регіон також підпадає під вплив партії «Народний фронт». На Харківщині досить сильні позиції зберігає экс-голова Харківської ОДА, нинішній міністр МВС Арсен Аваков. В цьому регіоні було призначено головою обласної адміністрації Ігоря Райніна, який вважається лояльним до Арсена Авакова.

Нові виклики для «Опозиційного блоку»

«Опозиційний блок» є строкатим політичним об'єднанням, оскільки складається з груп інтересів окремих олігархів, які пов'язані із режимом Віктора Януковича. Боротьба за електоральну спадщину Партії регіонів та розвинуту

структуру первинних партійних організацій не виявила переможця. Партійними функціонерами було створено чи реанімовано кілька передвиборчих проектів, які конкурували та користувалися ресурсною базою ПР. Серед них

«Сильна Україна», «Партія розвитку України», «ЗАСТУП», «Ліберальна партія Україна» та інші технічні проекти.

В результаті на базі Партії розвитку України та Партії регіонів було утворено «Опозиційний блок», який набрав 9% і сформував депутатську фракцію. Найбільшими акціонерами «Опозиційного блоку» є тріумвірат у складі Рината Ахметова, Вадима Новинського та Сергія Львовочкіна. Жодна із конкуруючих груп не бажала йти на поступки і прагнула цілковитого домінування в процесі прийняття політичних рішень. Тому внутрішньопартійна конкуренція залишається досить жорсткою.

13 лютого 2015 року слідчі Генпрокуратури провели обшук в офісі народного депутата від «Опозиційного блоку» Вадима Новинського. Наступного дня працівники СБУ затримали Олександра Єфремова, який не членом «Опозиційного блоку», але пов'язаний з багатьма політиками у цій політичній силі. Екс-керівника фракції Партії регіонів звинувачують у зловживанні службовим становищем та сприянні у вчиненні службового підроблення під час голосування за «диктаторські закони» 16 січня 2014 року.

На даний момент спостерігається певне по-

жвавлення в команді екс-регіоналів. По-перше, на судове засідання Олександра Єфремова приїхали підтримати його соратники, у тому числі Михайло Добкін.

По-друге, за даними ЗМІ, саме колишні партійці внесли грошову заставу за Єфремова в розмірі 3,6 млн. грн. Незважаючи на це, адвокат політика повідомив, що на його клієнта підготували нові обвинувачення. До того ж, на сайті Партії регіонів розміщено коментар Олександра Єфремова, в якому йдеться про початок політичних репресій і переслідувань опозиції.

Подальші дії ГПУ та СБУ щодо високопосадовців режиму Януковича визначають стратегію і тактику подальших дій «Опозиційного блоку». Зрештою, традиційні блокування парламентської трибуни чи мобілізація своїх прихильників на акції протесту в Київ не принесуть очікуваних результатів для представників «Опозиційного блоку». Найближчим часом варто очікувати поширення у ЗМІ тематики політичних переслідувань і привернення міжнародної уваги до функціонування інституту парламентської опозиції в Україні. Крім того, усі ці події можуть пришвидшити представлення «тіньового опозиційного уряду», яке протягом кількох місяців постійно переноситься.

Сергій Львовочкін, Вадим Новинський і Ринат Ахметов — основні акціонери «Опозиційного блоку».

Найближчим часом Опозиційний блок може представити «тіньовий уряд».

Метою публікації є надання об'єктивної інформації про поточні політичні події в Україні та поглибленого аналізу головних тенденцій внутрішньополітичного життя в державі. Подібний аналіз допоможе розставити пріоритети у справі проведення реформ у різних сферах державної політики та оцінити якість державних рішень з точки зору їх впливу та послідовності. Окрема увага приділяється оцінці політичної конкуренції в Україні та здатності ключових політичних гравців реагувати на виклики часу.

*@2014 Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД)
У разі цитування обов'язкове посилання на МЦПД*

Автор ідеї: Віра Нанівська

Відповідальний за проект: Ярослав Ковальчук

Відповідальні за розділи:

«Державні рішення» — Ярослав Ковальчук

«Економічна ситуація» — Василь Поворозник

«Політична конкуренція» — Анатолій Октисюк

Колектив експертів МЦПД:

Віра Нанівська, Ярослав Ковальчук, Василь Поворозник, Ангела Бочі, Анатолій Октисюк, Олена Захарова, Володимир Притула, Наталя Слободян, Василь Філіпчук.